

SHRNUTÍ VÝSTUPŮ VEŘEJNÉ KONZULTACE

**STANDARDS ODBORNOSTI
DISTRIBUTORŮ PRODUKTŮ
NA FINANČNÍM TRHU**

Ministerstvo financí ČR

29.7.2008

**MINISTERSTVO FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY
LETENSKÁ 15, 118 10 PRAHA 1**

Pracoviště:

Odbor Analýzy a rozvoj finančního trhu

Oddělení Ochrana spotřebitele

Legerova 69, 120 00 Praha 2

Kontakt:

Dušan Hradil, tel.: 257 04 2572, dusan.hradil@mfcf.cz

Jan Urbanec, tel.: 257 04 3208, jan.urbanec@mfcf.cz

Úvod

Ministerstvo financí (MF) vydalo v prosinci 2007 k veřejné konzultaci materiál „Standardy odbornosti distributorů produktů na finančním trhu“. Konzultační materiál byl prvním krokem k realizaci jednoho z cílů stanovených Rámcovou politikou MF v oblasti ochrany spotřebitele na finančním trhu, kterým je **zajištění určité úrovně znalostí a dovedností distributorů finančních produktů**.

Cílem veřejné konzultace bylo seznámit veřejnost s prvotním návrhem MF, jak by měl být v budoucnu nastaven systém požadavků na odbornost distributorů finančních produktů a služeb. Představený návrh nepředjímal žádnou specifickou formu budoucí možné úpravy a sloužil k zahájení diskuse.

Odborností pro účely zmíněného systému rozumí MF jak **odborné znalosti** potřebné pro distribuci finančních produktů, tak i **odborné dovednosti** potřebné k aplikaci znalostí v praxi. Znalosti a dovednosti distributorů by měly být dle představy MF prokázány v různých oblastech fungování finančního trhu a ekonomiky obecně a jejich nedílnou součástí by měla být i **znalost etických principů** při vztahu se zákazníkem.

Dle analýzy MF jsou požadavky na odbornost distributorů obsažené v současné legislativě značně **nevyvážené**. Některé sektory (např. kapitálový trh a distribuce finančních nástrojů) podléhají v této oblasti poměrně striktní regulaci, zatímco v jiných neméně důležitých oblastech (jako např. distribuce hypoték) prakticky žádné požadavky nastaveny nejsou. Tento stav MF vnímá jako problematický a své další kroky chce směřovat k narovnání podmínek napříč celým finančním trhem. To však nutně neznamená aplikovat pravidla jednoho sektoru beze změny na sektory jiné. **Cílem je nalézt řešení, které zajistí srovnatelné podmínky informovanosti a ochrany spotřebitelů na celém trhu**.

Při uvažování o požadavcích na odbornost přišlo MF s tzv. **produktově-funkčním přístupem**. Doposud byla pravidla navrhována izolovaně pro konkrétní sektor (např. pro kapitálový trh, pojišťovnictví). Dle nového přístupu by měla být regulace primárně zacílena nikoli na určitý sektor a skupinu finančních institucí, ale naopak na **skupinu finančních produktů**, jejichž ekonomická podstata a finanční funkce je pro spotřebitele totožná. (např. produkty pro investování volných prostředků¹).

¹ Do této skupiny lze zařadit např. kapitálové a investiční životního pojištění, podílové fondy, strukturovaná depozita, penzijní připojištění a další spořicí a investiční finanční produkty.

Stejným způsobem přistupuje k revizi pravidel na finančním trhu také Evropská komise v rámci aktivity tzv. substituovatelných produktů.²

Popsaný přístup vychází ze současného vývoje a trendů na finančním trhu. Integrující se finanční instituce ve stále větší míře nabízejí svým klientům produkty, které kombinují znaky produktů více sektorů (např. investiční životní pojištění, strukturované vklady, leasing, apod.), přičemž požadavky na odbornost se však mezi jednotlivými sektory trhu výrazně liší. Nežádoucím průvodním jevem takového legislativního status-quo, je pak - jak z pohledu ochrany spotřebitele, tak i rozvoje finančního trhu - riziko tzv. **regulatorní arbitráže**.³ Sjednocení pravidel distribuce (tedy i požadavků na odbornost) přispěje k jeho omezení.

MF v konzultačním materiálu navrhlo a zdůraznilo zájem na **aktivní participaci profesních asociací**, a to jak při formulaci hlavních tezí, tak při vlastní realizaci systému zajištění odbornosti distributorů v praxi. V takto navrženém modelu by mělo MF v součinnosti s ČNB stanovit určitý základní minimální rámec, přičemž jeho specifikace a vlastní realizace standardů by pak mohla být přenesena na profesní asociace.

V návaznosti na obdržené připomínky a podněty MF dále iniciovalo také několik **prezenčních schůzek** s vybranými zástupci trhu. Jejich obsahem bylo vyjasnění vzájemných pozic k vlastnímu konzultačnímu materiálu, a dále diskuse o širších souvislostech přístupu státu k politice ochrany spotřebitele na finančním trhu.

Účelem tohoto dokumentu je shrnutí hlavních závěrů této první fáze konzultací a nástin dalších kroků MF v oblasti zajištění odbornosti na finančním trhu.

Účastníci veřejné konzultace

MF obdrželo vyjádření celkem od 15 subjektů, převážně profesních asociací. Přehled těchto subjektů je následující tabulce.

Box 1 - Účastníci veřejné konzultace

- *Asociace českých pojišťovacích makléřů*
- *Asociace finančních zprostředkovatelů a finančních poradců ČR*
- *Asociace penzijních fondů*
- *Astorie a.s. – finanční poradce*
- *Bankovní institut – vysoká škola*
- *Brzobohatý Brož & Honsa – advokátní kancelář*

² Retail investment products – Reviewing the adequacy of EU product disclosure and distribution rules (European Commission, Internal Market and Services DG).

³ Regulatorní arbitráž je formou distorze trhu, kdy finanční instituce a zprostředkovatelé soustřeďují svou nabídku do takových produktů a služeb, které podléhají – ve srovnání s jinými – méně přísným pravidlům stanoveným legislativou (např. pravidlům poskytování informace klientům, požadavkům na odbornost distributorů, apod.)

- Česká asociace obchodníků s cennými papíry
- Česká asociace pojišťoven
- Česká bankovní asociace
- Česká národní banka
- Finanční arbitr ČR
- IMG, a.s. – finanční poradce
- Masarykova univerzita
- SOS - Sdružení obrany spotřebitelů
- Unie společností finančního zprostředkování a poradenství

Hlavní výstupy veřejné konzultace

1. Společným závěrem konzultačního procesu i následných jednání je **potvrzení správnosti záměru MF zabývat se** problematikou odbornosti distributorů na finančním trhu. Někteří oslovení partneři navrhovali okamžité zahájení konkrétních kroků, přičemž sami tento záměr veřejně oznámili a začali z vlastní iniciativy pracovat na jeho realizaci. V případě řešení formou samoregulace by MF mělo přispět k tomu, aby byl přístup jednotlivých aktérů trhu sjednocený a vedl ke společnému cíli. Druhá skupina účastníků diskuse naopak nebyla přesvědčena o naléhavosti tohoto problému. Zdrženlivý postoj k potřebnosti okamžitých změn většinou vychází z názoru, že v řadě sektorů je současná situace dostačující, a dále z teze, že je vhodnější vyčkat na konkrétní opatření na celoevropské úrovni, která následně ovlivní způsob regulace českého trhu. **Většina účastníků konzultace se shodla na tom, že nejvhodnějším způsobem dalšího postupu bude spolupráce na bázi odborné pracovní skupiny, a projevíli zájem o aktivní účast na její činnosti.**

2. Z konzultace také vyplývá, že stěžejním předpokladem pro samotné zahájení úvah o obrysech nového systému zajištění odbornosti bude diskuze o potřebě nové úpravy **vzniku podnikatelských oprávnění a registrace** subjektů na finančním trhu. Zde bude klíčová debata o regulaci vstupu do odvětví **pro dosud neregulované subjekty**, zejména nebankovní poskytovatele úvěrů. Potřeba nastavení nových pravidel vyplývá mj. i z požadavků směrnice 2008/48/ES, o smlouvách o spotřebitelském úvěru..⁴

3. Jako diskutabilní se pro některé oslovené strany ukázal návrh MF nastavit standardy odbornosti pro všechny typy distributorů finančních služeb, tj. **nejen pro finanční zprostředkovatele, ale také pro řadové zaměstnance finančních institucí**, kteří prodávají finanční produkty retailové klientele (pracovníci na pobočkách, osoby zodpovědné za přímé prodejní kanály apod.). Hlavním

⁴ Zde článek 20 stanoví, že „členské státy zajistí, aby věřitelé podléhali dohledu vykonávanému subjektem nebo orgánem nezávislým na finančních institucích, nebo aby byli regulováni.“

argumentem odpůrců dodatečné regulace v případě zaměstnanců byla dostatečnost současných školení, kterými tito pracovníci již nyní procházejí.

4. Důležitým aspektem návrhu MF se stal také nový - již výše popsany - **produktově-funkční přístup** k regulaci distribuce finančních produktů. Názory na tento přístup se u oslovených subjektů finančního trhu výrazně různí s tím, že zastánci zdrženlivého postoje upozorňují především na složitost jeho implementace do stávajících legislativních podmínek v ČR (současná regulace stanovuje pravidla převážně izolovaně pro jednotlivé sektory). MF zde však upozorňuje, že produktově-funkční přístup je především novým způsobem uvažování při vytváření pravidel a neznamená nutně záměr regulovat formou jednoho společného zákona.

5. Účastníci konzultace se dále shodli na potřebě vytvořit **vícetupňový systém požadavků** na odbornost, kdy by existovaly mírnější požadavky u pro zprostředkování prodeje a přísnější požadavky pro komplexní finanční poradenství.

6. V rámci návazných konzultací vedených s profesními asociacemi sektoru pojišťovnictví⁵ dále zazněl souhlas s pojetím odbornosti dle MF, tj. s potřebou stanovení požadavků nejen na prokázání odborných znalostí, ale také **praktických dovedností**, vč. předpokladů pro **etické jednání** distributora finančních služeb. Některé asociace výslovně požadují zpřísnění náročnosti stávajících předpokladů pro získání oprávnění k podnikání v oblasti pojišťovacích služeb, tak aby jejich testování nebylo pouze formální záležitostí, a efektivně tak u uchazečů přispívalo k zajištění kvality distribuce.

7. Další jednotlivé připomínky, které MF v rámci první fáze konzultací obdrželo a které budou předmětem navazujících diskusí s finančním trhem, se týkaly např. způsobů nabývání odbornosti, volby vhodných příkladů ze zahraničí, možnostmi a funkčností samoregulačních prvků v systému, potřebou analýzy faktického stavu odbornosti na finančním trhu, apod.

Navazující kroky

V návaznosti na proběhlou první fázi konzultací bude MF **pokračovat v odborné diskusi na bázi zvláštní pracovní skupiny složené se zástupců trhu, MF, ČNB a spotřebitelů**. Skupina by měla být založena na podzim letošního roku. Cílem bude rozpracování konkrétních problémů nastíněných ve veřejné konzultaci a nalezení variant nejvhodnějšího způsobu jejich řešení. MF bude průběžně odbornou i laickou veřejnost informovat o vývoji prací v této oblasti.

⁵ Konzultační otázky MF týkající se vybraných aspektů distribuce pojistných produktů (MF, 10. června 2008)